

Hafta 10: Değerler Konusunda Çatışmalar (notlar)

Yansı:

(Madem ekonomik krizin ortasındayız) Küreselleşme öldü mü?

Brezilya, Macaristan, İzlanda, Endonezya, Pakistan, Rusya; Baltık Cumhuriyetleri ve Orta Asya'da (yatırımcılar riskli yatırımlardan kaçındılar) çöküntüler yaşandı.

Yansı:

Küreselleşme nedir?

David Held: ve eşyazarları küreselleşmeyi "**çağdaş sosyal yaşamın her yönden genişlemesi, derinleşmesi ve yayılması**"ndan başka bir şey olmadığı şeklinde açıklar.

Uluslar arası ekonomik hareketlerden çok daha fazlası.

Yansı:

Dünya çapında, her tür grup hala bağlantıda ve **ekonomik kriz uluslar arası hareketlerini yavaşlatmayacak**. Bazı durumlarda, onları destekleyebilir bile.

Örneğin; **küresel yardım örgütleri, ekonomik kriz ihtiyaç sahibi sayısını artırdıkça, hizmet için artan bir taleple karşılaşacaklardır.**

Yoksulluk artıkça, öbür dünyaya ilgi artacak ve **dünya dinleri** de bundan yararlanacaktır.

Yansı:

Küreselleşmeden sorumlu biri var mı?

Küreselleşme, hiçbir kurum ya da ülkenin kendi başına çözemeyeceği sorunların sayısını artırdı.

Bu problemler şunlardır;

Uluslar arası ekonomik kriz (finans sektöründe hükümet kontrolünün daha fazla olması için evrensel talep)

Uluslar arası ticaret

Tek bir dünya ekonomisinin baskınlaşması, **en göze çarpanın WTO olduğu, küresel yönetişimin yeni modellerinin gelişmesine** yansımaktadır.

Nükleer yayılma,

En büyük tehlike silah oluşturma gücü olan uranyum ya da plütonyumun teröristlerin eline düşmesidir. Rusya'nın bu tür materyalleri 1.000 metrik tondan, ABD'ninkiler 800 metrik tondan fazladır. Hindistan ve Pakistan'da da biraz vardır.

Sovyet Rusya'nın yıkılmasından beri; 18 adet silah seviyesinde uranyum ya da plütonyum içeren radyoaktif materyal kaçırma girişimi yakalandı (Atom Bilimci Bülteni ...).

Teröristlerin nükleer silahları elde etmesini önlemek için **alınabilecek en iyi önlem, hem silah programlarındaki (Rusya, Pakistan) hem de nükleer silah programlarındaki bütün fisil maddesinin zararsız hale getirilmesi ya da güvenilir bir şekilde saklanıp korunduğuna** emin olunmasıdır.

Bu durum bu tarz materyallere sahip ya da üretebilecek olan **bütün ülkelerin işbirliğini** gerektirir.

Benzer şekilde, onları üretebilecek uzmanlığa sahip olan bütün ülkelerin işbirliğini elde etsek bile sadece biyolojik silahlara karşı güven altında olabiliriz.

Biyolojik silahların çoğalması,

İklim değişikliği,

Terörizm (**uluslar arası terörizmi durdurmak uluslar arası işbirliği gerektirir**),

Yasa dışı göç,

Uluslar arası suç ve salgın hastalıklar (kuş gribi, SARS, domuz gribi).

Yansı:

Bu sorunlar nasıl çözülecek?

Kaba askeri gücün yardımından ziyade sadece uluslar arası hukuk yardımıyla mı?

Yansı:

Küresel yönetişime ihtiyacımız var mı?

Kriz içindeki dünyayla birlikte, küresel yönetişimi güçlendirme talepleri arttı.

Yansı:

Küresel yönetişimden kim sorumlu?

Öncelikle; uluslar arası kuruluşlar (IGO, NGO)

Yansı:

Bu kuruluşlar ne kadar etkili?

Ama bunlar daha ziyade 'işlevsel olmayan' olarak tabir edilen soğuk savaş kalıntılarıdır.

Çok taraflı kurumlarda, uluslar arası hukukta, kurallarda ve düzenleyici mekanizmalarda acil değişikliklere ihtiyaç var.

BM, herhangi bir teklifi oylayacak olan Güvenlik Kurulu'nun kalıcı üyelerinin haklarının gözden geçirilmesi de dâhil acil bir yasal devrim ihtiyacı içindedir.

Gelişme sağlanamamasının nedeni;

Büyük gelişmeleri önleyen engellerin nasıl aşılacağı konusundaki belirsizlik.

Bu kuruluşlar ne kadar etkili?

Finansal krize karşı uluslar arası çözümün kritik kararları çoğunlukla G-7'ye bırakılmıştır (yüksek oranda sanayileşmiş devletler topluluğu). Çin gibi büyük yeni küresel kazanç merkezleri ve ticaret fazlalıkları olan ülkeler bu toplulukta temsil edilmemektedir.

IMF'nin hareketleri ve standartlarının yol açmasıyla ortaya çıkan piyasaların şüphe uyandırmasıyla, **IMF'nin gücünü genişletme, örgütün yönetiminde reform yapma ihtiyacı doğmaktadır** (yeni oylama ve atama kuralları).

Sanayi devletleri, özellikle Avrupalı olanlar, fazlasıyla temsil edilmiştir; Amerika'nın çok fazla etkisi vardır ve büyük kazançlar elde eden yeni zenginlik merkezleri daha az temsil edilmiştir.

Eğer IMF bir rezerv yöneticisi olacaksa, kuruluşun oylama kurallarını esasen yenilemek mümkün olabilir; örneğin bir ülkenin IMF'nin yönetim kurulundaki oylama etkisine, kısmen IMF'ye gönüllü olarak yatırdığı paranın miktarına göre karar verilebilir. IMF, yeni pazarların ortaya çıkmasına yol açabilir.

Bu IMF'yi hem dünyadaki ekonomik güç dengesinin daha büyük bir temsilcisi hem de daha fazla yetkilisi yapar.

Yansı:

Bir sorun: **Diğerleriyle çalışmak gücü bırakmak demektir ki güç de genelde egemen uluslar için kolay bırakılabilecek bir şey değildir.**

Bu durum ülkelerin gücünü dünya hükümetine (dünya meselelerini yönetecek ülkeler üstü bir merci) bırakacakları anlamına gelmiyor.

Bunun çok açık sebebi, böyle bir kurumun hükümetlerin birbirleriyle daha etkili şekilde işbirliği yapmalarını mümkün kılmasıdır.

Ama bu, çok zor bir hedef.

Yansı:

Ne yazık ki, küreselleşmenin maliyetlerini azaltmak, uluslar arası bütünleşmeyi sürdürmek, uluslar arası krizi çözmek ve küresel ortak sorunlarla daha iyi başa çıkabilmek gittikçe zorlaşmakta.

Küresel seviyede etkin ve ortak hareket ihtiyacı ve bu ihtiyacı karşılamak için gerekli olan uluslar arası topluluğun yeteneği arasındaki fark, insanlığın yüzleştiği en büyük tehlikedir.

Yansı:

Büyük jeopolitik istikrarsızlık riski:

Küresel Ekonomik Durgunluk: Bu zayıf ülkelerin çoğu (Pakistan ve Ukrayna gibi) politik hatalar yapmaktadır. Kriz, tutucu İslam'ın militan türlerini de içeren Batı karşıtı tepkilere teşvik ediyor.

Ekonomik kriz derinleştikçe, umutsuzluk yoğun şiddete neden olabilir ve bazı hükümetler yoksul nüfuslarını bu korkunç durumdan uzaklaştırmak için uluslar arası karışıklıkları kullanmaya daha istekli olabilirler.

Ticari Korumacılık: Çok uluslu ticaret müzakerelerinin Dünya Ticaret Örgütü'nü zayıflatan başarısızlığı.

Kurallara dayalı uluslar arası düzen inancından, gücün her şey olduğu Machiavelli tarzı bir görüşe doğru meydana gelen genel bir kayma yüzünden IMF ve WTO gibi kuruluşlar büyük ölçüde etkisiz ve kopuk oldu.

Yansı:

Büyük güç politikası kalıcıdır.

Geriye baktığımızda, 1990'larda, baskın **küreselleşme görüşü, ülkeler arasındaki büyüyen ticari bağların savaşa karşı en iyi çözüm olduğunu öngörüyordu.**

Uluslar arası ticaret, milliyetçi dürtülere karşı dengeleyici bir güç olarak görülüyordu.

Bilgi teknolojisi, iletişim ve ulaşımdaki devrimsel gelişmeler sayesinde, uluslar arası politika ve ekonomiyi şekillendirmede mesafe ve coğrafya daha az önemli hale gelmiştir.

Gücün kaçınılmaz olarak hükümetlerden özel sektöre ve özel kuruluşlara kayacağı düşünülüyordu.

Yansı:

Küresel güvenliğe yönelik tehdidin kaynakları:

Irak ve Afganistan'daki savaşları bile hesaba kattığımızda, dünyadaki silahlı çatışma sayısı 1970'lerden beri azalmaktadır. Yapılan bir araştırma, 1989 ve 2003 yılları arasında ulus devletler arasında sadece 7 savaş çıktığını gösteriyor. Herhangi bir ülkenin bir çatışmada bulunma ihtimali 1950'lerden beri en alt seviyededir.

Sorun başka türde kargaşa ve şiddetin artması. Teröristler tarafından öldürülen ya da yaralanan insan sayısı 1995 yılından 7.000 kişiden 2006 yılında 25.000'e çıktı.

Bu terörist saldırılar sıklıkla ya doğrudan yabancılar tarafından yapıldı ya da uluslar arası şebekeler tarafından planlandı, finanse edildi ve eşgüdümlendi.

Şiddet suçları pek çok ülkede mevcut, özellikle fakir olanlarda (uluslar arası suçlar, özellikle narkotik olanlar) artıyor.

Bu günlerde Meksika'da, Irak ya da Afganistan'da olduğundan daha fazla idam oluyor. Pek çok Avrupa ülkesi, ülkelerindeki uluslar arası suç çetelerinin büyüyen varlıklarının sonucu olarak daha fazla suç işlendiğini rapor etmektedir.

Listeye ayrıca bulaşıcı hastalıkların artışı ve nükleer yayılma da eklenebilir.

Bugünün dünyası, büyük nükleer mühimmat depolarıyla donanmış rakip süper güçlerin birbirlerini karşılıklı olarak büyük yıkımda bulunmakla tehdit ettiği dönemden daha az risklidir.

Ama şimdi, küreselleşmenin güçlendirdiği büyük ve artan sayıdaki aktörün büyük zarar ve çok sayıda hayata son verebilecek potansiyelinin olduğu bir çağda yaşıyoruz (Gezegenin kaderinin düzenbaz Pakistanlı bilim adamları yerine Sovyet bürokratların elinde olduğu bir çağın soluk anısı, 2009 yılında oldukça rahatlatıcı görünüyor).

Yansı:

Yeni Ortaya Çıkan Küresel Ahlâk

Kendimizi ifade ettiğimiz grup bir kabile ya da bir ulus ise, değer yargımızın da kabileci ya da ulusalcı olması gereklidir.

Ama iletişimdeki devrim küresel bir kitle yarattı. Sonuç olarak, davranışımızı bütün dünyaya kanıtlamaya ihtiyaç duyarız.

İnsanları gezegenin dört bir yanından toplayarak bir araya getirmenin olağanüstü ihtimalleriyle bu yeni küresel toplum bize yeni bir ahlâk için temel sağlar.

Ulusal liderler, ulusal çıkar anlamına gelen daha geniş bir bakış açısı edinmeli yani küreselleşme konusunda ahlâki bir bakış açısı kazanmalılar.

Yansı:

Zengin bir ulusun küresel etnik bir bakış açısı kazanmaması ahlaki olarak yanlıştır. Ayrıca uzun vadede, güvenlikleri için bir tehlikedir.

Yansı:

Etnik düşüncemiz için bu gezegen temel olmalıdır.

İnsan hakları;

Terörizm (örneğin) dünyamızı karma bir topluluğa dönüştürdü.

Suç yasasının erişimini genişleterek ülkelere savaş ilan etmeden teröristleri adalete teslim edebilmek için araçlara ihtiyacımız var.

Bunun için **güçlü bir küresel adalet sistemine ihtiyacımız var**; böylece adalet, ulusal fikir farklılıklarının kurbanı olmaz.

Ayrıca tek bir topluluk olduğumuzu, birbirini öldürmemek için sadece yasakların gücünü değil de birbirine yardım etmek için gereklilikleri de tanıyan insanlar olduğumuzu hissetmemiz gerekiyor.

Çevre;

Hayvan Hakları

Küreselleşme çağına nasıl geleceğimiz (belki de tamamen gelmeyi başardık) tek bir dünyada yaşadığımız fikrine etik olarak nasıl cevap vereceğimize bağlıdır.

Yansı:

Dünya, ahlaki kodların büyük farklılıklarıyla tanımlanır.

Rekabet halinde pek çok ahlaki sistem ve kuram vardır.

Ahlâki bir zorunluluğu neyin oluşturduğu, ahlâki ölçütleri nasıl tarif ettiğimiz ve değerlerimizi nasıl sıraladığımız hakkında **ciddi anlaşmazlıklar** vardır.

Yansı:

Kibir ve ikiyüzlülük taşıyan tek bir değeri ne derece savunabilirsin, bu diğerlerine tek bir düşünceyi zorla kabul ettirmek değil midir?

Yansı:

Öte yandan, **farklılığı tanıma ahlaki göreceliğe ve karmaşaya uygun bir zemin yaratır mı?**

Bu yüzden göreceliğe karşı evrensellik konusu, kolayca çözülemese bile yüzleşilmesi gereken bir durumdur.

Yansı:

Örnek;

22 Mart 2007: Alman bir hâkimin, kocasının onu dövmesi sebebiyle Müslüman Alman bir kadının acil boşanma talebini geri çevirip Kuran'dan alıntı yapması bir protesto fırtınasına yol açtı.

Yargıç Christa Datz-Winter, çiftin kocaların karılarını dövmelelerinin yaygın olduğu Faslı bir kültürel çevreden geldiğini söyledi. Kuran'ın bu tür fiziksel şiddeti onayladığını belirtti.

Yansı:

Otonomi (hakimiyet) ve adalet arasında çekişme vardır.

Ulusal egemenlik, ulusal sınırlar arasında adalet elde etme girişimlerinde ya da etkili uluslar arası veya bölgesel insan hakları rejimleri oluşturma girişimlerinde zorlu bir engel olabilir.

Egemenlik ayrıca, bir devleti aşan problemlerin çözümü için **uluslar arası merkezileştirme ya da merkezi karar verme denebilecek girişimler açısından büyük bir engel olabilir.**

Yansı:

Ahlak değiştirilemez mi? Ahlaki fikirler kültür ya da genler tarafından mı şekillendiriliyor?

Biyologlar, primatoglar: Bazı hayvanlar şaşkıncı derecede başkalarının zor durumlarına karşı hassastırlar.

Dört tür davranış –empati, sosyal kuralları öğrenme ve takip etme yeteneği, iki taraflılık ve barışçılık– toplumun temelidir.

Dr. De Waal hayvan ahlakının primat toplumun dışında da geliştiğini söyler.

Şempanzelerin bir sosyal yapı ve davranış kuralları algısı vardır (bazı hayvanların diğerlerinden daha üstte olduğu bir grup hiyerarşisi).

Yüzemeyen şempanzeler, diğerlerini kurtarmaya çalışırken hayvanat bahçesi hendeklerinde boğulmuştur.

Şempanzeler şaşkıncı derecede diğerlerinin zor durumlarına karşı hassastırlar. Bir arkadaşına aynı anda elektrik şoku getirecek bir zinciri çekerek yiyecek elde etme şansı verilince, rhesus maymunları günlerce açlık çekebilir.

Biyologlar bu ve başka sosyal davranışların insan ahlakının öncülleri olduğunu söylüyor.

Ayrıca ahlak, evrim tarafından şekillendirilen davranış kurallarından çıkmışsa, bu kuralların ne olduğunu söylemenin filozof ya da teologların değil de biyologların işi olduğuna inanıyorlar.

Yeni çıkan başka bir kitap olan “Primatlar ve Filozoflar”da, primatolog Frans de Waal, ahlakın temelini maymunların ve gorillerin sosyal davranışlarında görülebileceği görüşünü filozof eleştirmenlere karşı savunuyor.

Evrimci biyologlar: Beynin ahlaki kuralları elde etmede genetik olarak şekillendirilmiş bir mekanizması, dil öğrenmede gereken sinirsel makineye benzeyen evrensel bir ahlaki grameri vardır.

Jesse Prinz, North Carolina Üniversitesi'nde bir filozof. İnsan evriminden sonra ahlak gelişiminin bittiğine ve ahlaki düşüncenin genetik tarafından değil kültür tarafından şekillendirildiğine inanıyor.

Yansı:

İnsanların dünyayı anlama şekli: **Bireysellik/Toplumculuk:**

Dünya pek çok alana bölünebilir- zengin ve fakir, demokratik ve otoriter -ama en çarpıcı olan toplumları **bireysel düşünce ve toplumcu düşünceyle bölmektir.**

Eğer bir Amerikalıya bir akvaryumu gösterirseniz, Amerikalı genelde size akvaryumdaki en büyük balığı ve ne yaptığını tasvir edecektir. Eğer bir Çinliye bir akvaryumu tasvir etmesini söylerseniz, Çinli genellikle balıkların yüzdüğü ortamı tasvir edecektir.

Psikolog Richard Nisbett, **Amerikalılara bir tavuk, bir inek ve saman resimleri gösterip birbiriyle alakalı iki nesneyi seçmelerini** söyleyince, Amerikalılar genelde tavuk ve ineğin olduğu resmi seçtiler. Her ikisi de hayvan. Diğer yandan Asyalılar inekler samanla yaşadığı için inek ve samanı seçtiler. **Amerikalılar kategorileri, Asyalılar ise ilişkileri görmeye daha yatkın.**

Bireyci ülkeler hakları ve mahremiyeti ilk sıraya koymaya daha meyilli. Bu toplumlardaki insanlar kendi yeteneklerini ön plana çıkarmada ve herhangi bir grup çalışmasında kendi önemlerini abartmaya daha meyillidirler.

Toplumcu toplumlardaki insanlar ise uyum ve göreve değer vermeye dönüktür. Grup çalışmalarındaki katkılarını tarif ederken kendi yeteneklerini önemsiz gösterirler ve daha siliktirler.

Gelişimin sadece Batılı, liberal yollarla değil de ayrıca Doğulu ve toplumcu yollarla da geldiğini iddia etmeleri Çinlilerin iddialarının bir kısmını oluşturur.

Yansı:

Asyalı adanmışlığı

Asya ülkeleri (elbette biraz zıtlık da var) **düzen ve disiplini** vurgularken, **özgürlük ve bağımsızlıktan** şüphe duyma noktasını mı paylaşıyor?

Güya otoriter rejimin açıkça vurgulandığı -örneğin Konfüçyüs düşüncesi- ile bireysel özgürlüğe ve özerkliğe saygının güya kök saldıgı liberal Batı kültürü arasındaki tezata sık sık dikkat çekiliyor.

Batı dışındaki dünyada kişisel ve politik özgürlüğün yayılmasının Batılı destekçileri, bunu Asya ve Afrika'ya Batı değerlerini getirmek olarak yorumluyor.

Yansı:

Asya'daki otoriterliğin savunması:

Asya değerlerinin özel doğası açısından

Asya'daki ekonomik gelişmenin merkezinde olması açısından otoriter yönetim (Lee Kuan Yew, Singapur'un önceki başkanı)

Yansı:

Din ve Politika:

Dinin Müslüman toplumların politikasında büyüyen etkisi ve son 30 yıldır bu dini uyanışın Müslüman ve Gayri Müslim toplumlar arasında yarattığı fark hakkında çok şey söylenip yazıldı.

Müslüman ve Müslüman olmayan toplumların politikalarında dinin rolü medeniyet çatışmasını kaçınılmaz yapacak kadar zıt mı?

Enerji krizi

Çevre (küresel ısınma)

Nüfus artışı

Finansal küreselleşme

Uluslar arası ticaret

Yoksulluk ve gelişme

Etnik karmaşa

Nükleer yayılma

Terörizm

Büyük güç rekabeti

Uluslar arası finans kuruluşları:

“Bırakınız yapsınlar” gündemden düştü ve aktivist hükümetler gündemde, serbestleşme ayıp bir kelime oldu ve finansal sektöre yönelik daha fazla devlet kontrolü için edilen talep evrensel hale geldi.

Evet, Amerika'nın İran'la olan ilişkisini dengelemek için Çin Rusya'yla işbirliği yapabilir, ama bu arada Çin ve Amerikan ekonomileri tabanda birleşebilir (Çin, Amerika'nın borcunun 1 trilyon dolardan fazlasını elinde tutuyor ve Amerika onun ihracatının ana varış noktası).

Rus ekonomisinin finansal krizden çok fazla etkilenmesi ve etkilerini yeni hissettikleri petrol gelirlerindeki azalma nedeniyle Rus Başbakanı Vladimir Putin'in ülkesinin uluslar arası gücünü onarma konusundaki sert konuşmasına ve Amerika'nın liderliğine kafa tutmasına tahammül edilmekte zorlanılacak.

Küreselleşme ve jeo-politika beraber var olacak ve hiçbiri bir yere gitmiyor.

Birbirine benzeyen zengin ve fakir ülkelerdeki ekonomik eşitsizlik büyük bir mesele hâline gelmiştir; küreselleşmenin ürettiği serbest ticaret, artan gelir eşitsizliklerinin kaynağı olarak suçlanmaktadır.

Yine de küreselleşmenin aslında eşitsizlik yarattığını kanıtlamak çıldırtıcı derecede zor bir iştir. Dünyadaki eşitsizliğin arttığını mı, yoksa azaldığını mı dâhi bilmiyoruz.

Ekonomist Penelopi Goldberg ve Nina Pavcnik son dönemde küreselleşme ve eşitsizlik arasındaki bağlantıyı incelediklerinde, bu konu hakkındaki bütün büyük çalışmaları araştırdıktan ve mümkün olan en iyi bilgiyi inceledikten sonra bile her ikisi arasında bir nedensel bağlantı kuramadılar.

2008 yılında ekonomistler Sudhir Anand ve Paul Segal, küresel eşitsizlik hakkındaki iddialı çalışmalarının sonuçlarını yayınladılar. Net bir yönelim tespit etmekte onlar da başarısız oldular. “Son 30 yıl boyunca küresel eşitsizlikteki değişimin yönünü konusunda kesin bir sonuca ulaşmak mümkün değildir.” diye açıklama yaptılar.

Diğer taraftan, aynı zaman diliminde mutlak bir yoksulluğun net bir şekilde azaldığını gösteren kanıtlar ağır basmaktadır.

Küreselleşme çağında eksik olduğu düşünülen şeyin küresel bir yönetim yapısı olduğu yönündeki önerilerin çoğu, eksik olanın dünyanın en güçlü ülkelerinin özellikle de Amerika'nın siyasi iradesi olduğu fikrine dayanmaktadır.

Bu çok geniş bir alandır ve ABD Hükümeti'nin önündeki seçenekler şunlardır: Ya bu konuları seri olarak ele alıp onlara temel prensipler yardımıyla ve gelecekte ne tür bir uluslar arası sistem istediğimizle ilgili belirgin bir vizyon ile yaklaşmak; ya da bu konuları seri olarak ele alıp olaylara reaksiyon vererek şu anki meselelere geçici çözümler bulmaya odaklanmak ve ağır işleri yarına bırakmak.

Uluslar arası ilişkiler: Güçlerin çatışması, değerlerin çatışması.

Pek çok filozof hayvanları ahlaki yaratıklar olarak görmekte zorlanıyor ve aslında Dr. de Waal, şempanzelerin bile bir ahlakının olduğundan bahsetmiyor.

Ama insan ahlakının şempanze ve maymun toplumlarında görülen kati duygusal yapı olmadan mümkün olmadığını iddia etmektedir.

Teselli etmenin büyük goriller arasında yaygın olduğunu ama maymunlarda bulunmadığını keşfetmiştir. Makaklarda, anneler yaralı bir bebeği bile yatıştırmazlar.

Birini yatıştırmak, Dr. de Waal'a göre, sadece goriller ve insanların sahip olduğu anlaşılan empati ve farkındalık gerektirir. Ve empati konusu onu ahlak durumlarını keşfetmeye itmiştir.

Şempanzelerde açıkça var olan empati, düşmanlıkları sona erdirmek kadar sosyal hayat için de gereklidir. Dr. de Waal'ın keşfettiğine göre, bütün goril ve maymun türlerinin kavgalardan sonra kendi uzlaşma yöntemleri vardır. İki erkek barışamazsa, anlaşmazlığın topluluklarını kötüye götüreceğini ve komşu saldırılara karşı daha zayıf düşüreceğini anlayan dişi şempanzeler rakipleri bir araya getirir. Ya da erkeklerin ellerinden taşları da alarak kızılca kıyamet koparırlar.

Dr. de Waal bu hareketlerin topluluğun iyiliği için alındığı ve insan topluluklarındaki ahlakın göze çarpan öncüsü olduğunu belirtir.

Makakların ve şempanzelerin, daha çok her üyenin kendi yerini bildiği toplumlarının hiyerarşik doğasıyla ilgili olarak sosyal düzen anlayışı ve davranış kuralları vardır. Genç rhesus maymunları nasıl davranacaklarını kolayca öğrenirler ve sık sık ceza olarak parmakları ya da ayak baş parmaklarını ısırtırlar. Diğer primatların da karşılıklılık ve adalet duygusu vardır. Onlara iyilik ve kötülük yapanları unutmazlar.

Şempanzeler onları eğiten kişilerle yemeklerini paylaşmaya daha meyillidirler. Kapuçin maymunları, kendileri ile aynı işi yapan bir arkadaşından üzüm yerine bir parça salatalık gibi daha küçük bir ödül alırlarsa memnuniyetsizliklerini belli ederler.

Dr. de Waal, insan ahlakının, fazladan iki karmaşıklık seviyesi olmak üzere, primat toplumsallığından oluştuğunu kabul eder. İnsanlar toplumlarının ahlaki kodlarını ödüllere, cezalarla ve itibar inşasıyla birlikte çok daha titiz bir şekilde uygularlar. Ayrıca hayvanlarda dengi bulunmayan bir hüküm ve sebep derecesi uygularlar.

Evrimci biyolog George Williams, ahlakı sadece evrimin tesadüfi bir yan ürünü olarak gördü ve psikologlar hayvanlara herhangi bir duygusal durum yüklenmesine karşı çıktılar.

North Carolina Üniversitesi'nden filozof Jesse Prinz ahlakın insan evrimi bittikten sonra geliştiğine ve ahlaki duyarlılığın genetik değil kültür tarafından şekillendirildiğine inanıyor:

'Gerçek bir ahlaka rehberlik yapabilecek ilkelerden biri bütün insanların itibarının eşitliğinin tanınması olabilir ki bu, hayvan dünyasında emsalsizdir.'

Uyumlu toplum ideali Amerikan Rüyası kadar çekici hale geldi.

Amerika'da ve Avrupa'da, politik eşitlik ve Asya'da kolayca bulunamayacak olan, Batı kültürünün temel ve antik bir özelliği olarak demokrasinin önceliği eğilimleri vardır.

Konfüçyüs bu açıdan Plato ya da St. Augustin'den daha otoriterdir. Asıl mesele bu kısıtlayıcı bakış açılarının Asya geleneklerinde olup olmaması değil, özgürlükçü bakış açılarının orada olmamasıdır.

Asya'daki otoritenin Asya değerlerinin özel doğası açısından savunulması. Asya'daki ekonomik gelişmenin ışığında otoriter yönetimi tartışan değişik bir adalet çizgisi vardır.

Değerler: özgürlük, hoşgörü

Singapur'un eski başbakanı ve "Asya Değerlerinin" büyük lideri Lee Kuan Yew, ekonomik başarıyı desteklediği, önemli etkileri olduğu için otoriter düzenlemeleri savundu.

Politik ve siyasal haklar insanlara genel ihtiyaçlara güçlü bir şekilde dikkat çekme fırsatı uygun kamusal eylemi talep etme hakkı verdi. Başka bir yerde tartışıldığı üzere, ilginç bir olgudur ki, dünyadaki kıtlıkların korkunç tarihinde, nispeten özgür basını olan herhangi bir bağımsız ve demokratik ülkede hiçbir kayda değer kıtlık yaşanmamıştır.

Eğer Sudan, Etiyopya, Somali ya da diktatörlük rejimi ile yönetilen diğer ülkelerdeki kıtlıklara baktığımızda ya da 1930'lardaki Sovyetler Birliği ya da Büyük İleri Atılımın başarısızlığı konusunda 1958-1961 arasındaki dönemde Çin'e baktığımızda (ortalama 23 ile 30 milyon insanın öldüğü) ya da şimdiki Kuzey Kore'ye bakıldığında bu kurala ihlal eden bir istisna bulamayız.

İslami gelenek değişmez görüldüğü için, Asya değerlerinin liderliği Batı hegemonyasına karşı çıkmak olarak değerlendirilir.

Bu iki meselenin son yıllarda gittikçe artan oranda ilişkilendirilmesi, sömürge sonrası Asya'daki temel politik ve sivil haklara yapılan saldırıyı desteklemek için sömürgecilik karşıtı politik gücü kullanmaktadır.

En genel şekliyle, insan hakları kavramı insanlık anlayışımıza dayanır. Bu haklar herhangi bir ülkenin yurttaşlığından ya da herhangi bir ulusun üyeliğinden alınmamıştır ama her insanın hakkı olarak getirilmiştir.

Bu nedenle insan hakları, bazı ülkelerin anayasaları tarafından oluşturulmuş; kendi vatandaşları için garanti altına alınmış haklardan (Amerikan ya da Fransız yurttaşları gibi) farklıdır.

Örneğin, bir insanın işkence görmeme hakkı, bu insanın vatandaşı olduğu ülkeden bağımsızdır ve bu ülkenin hükümetinin ne yapmak istediğine bakmaksızın varlığını

sürdürür. Elbette bir hükümet bir insanın işkence edilmeme hakkının ne olarak anlaşılması gerektiği konusunda tartışmaya neden olabilir.

İnsan hakları kavramı, yerel yasayı ve etkilenen insanın yurttaşlığını aştığı için, insan hakları desteğinin herhangi bir kimseden gelebilecek olması ya da hakları tehdit altında olan insanla aynı ülkenin vatandaşları olması şaşırtıcı değildir.

Bir yabancıнын özgürlükleri kısıtlanan bir insana yardım etmek için baskıcı bir hükümetin iznine ihtiyacı yoktur. Aslında, insan hakları her insanın belli bir ülkenin vatandaşı olarak değil de insan olarak sahip olduğu haklar olarak görüldükleri için, eşit görevler vatandaşlığa bakılmaksızın bütün insanları kapsayabilir.

Otoriter bağlılığıyla ünlü sözüm ona Asya değerleri, hiçbir açıdan Asyalı değildir.

Yalnız hitabet gücüyle Batıya karşı nasıl bir Asya davasına dönüştürüldüklerini anlamak da kolay değildir. Hakları tartışılan insanlar Asyalılardır ve Batının suçu ne olursa olsun (dünya çapında pek çok neden vardır), Asyalıların hakları üzerinde bu alanlarda nadiren uzlaşmaya varılır.

Farklı kültürler arasındaki çeşitlilik, çağdaş dünyada çok önemlidir; “Batı medeniyeti”, “Asya Değerleri”, “Afrika Kültürleri” ve diğerleri hakkında basit genellemeler yapmak sürekli eleştiri alır. Tarihin ve medeniyetin asılsız incelemeleri sadece entelektüel açıdan sığ değildir, ayrıca yaşadığımız dünyaya çatışma da getirmektedir.

Soru şudur: uluslar arası politikanın doğasını hesaba katarak, herhangi bir dış politika üzerine kısıtlamalar getirerek, diğer yandan aktörlerin (devlet, uluslar arası ya da bölgesel kuruluşlar, çok uluslu işbirlikleri) gözlemlemesi gereken ahlaki kısıtlamaların ya da kendilerinin uyması gereken ahlaki hedeflerin ne olduğudur.

Nükleer silahların yayılmasını kısıtlamanın ahlaki amacı, uluslar arası güvenliğin ve ulusal egemenliğin değeri arasında bir karmaşa yaratmaktadır.

Daha sonra yeterince anlaşılammış bir alan olarak müdahalenin ahlaki boyutu, yeni alan yazınında yer alır.

Müdahale etmenin pratikte imkânsız olduğu, müdahalenin askeri yardım ve şiddet müdahalesinden farklı şekillerde yer aldığı bir dünya var mıdır? (tehdidin doğası ve ciddiliği ile ilgili olarak askeri müdahaleyi haklı kılmak gerekli midir?).

Askeri müdahaleyi gerekli kılan tehdidin doğası ve ciddiliğiyle ilgili olarak önerilerden bahsetmek istiyorum. Diğer toplumun politik, ekonomik ve sosyal hayatı, örneğin insani müdahale yoluyla bu toplumun yapısını bozmadan ya da dönüştürme operasyonu, bir toplumun politik, ekonomik ve sosyal hayatını olumlu şekilde yorumlamak için gerekli olan kapasite ile ilgili olan kuraldan, örneğin bu toplumun özerkliğini yıkmadan ekonomik ve insancıl yolla müdahale. (Gregory Treverton'un son kitabı "Gizli Eylem", çıkar çıkmaz ilgi odağı oldu.)

Bu kurallar mümkün olsa bile; bencillik dünyasındaki anlamları ve etkileri nelerdir? Bir Alman yargıç aile içi şiddet davasını görürken 7. Yüzyıl İslami öğretilerinin modern Alman hukukunun önüne geçmesine izin verdi. Birçok kişi buna şaşırı ve yargıç, Almanya'daki politikacı, yasa uzmanı ve Müslüman liderlerden hızlı ve ağır bir kınama aldı.

Dünya Bankası Başkanı **Robert Zoellick** politikacıları, ekonomik canlandırma planlarının gerçek ekonominin kötü gidişini tersine çevirmek için yetersiz olduğu ve artan işsizliğin dünya çapında politik rahatsızlık yaratma tehdidinde bulunduğu konusunda uyarıyor.

1.3 milyar insanıyla Çin, Amerika ve Japonya'dan sonraki üçüncü büyük ekonomi. Geithner, Çin'in yeni statüsünün, Uluslararası Para Fonu gibi kurumlarda daha çok tanınması gerektiğini söylüyor.

Başkan Barack Obama ve diğer 20 büyük sanayi ülkesinden oluşan grubun liderleri, IMF'yi ve diğer küresel kuruluşları gözden geçirmek için Çin, Brezilya ve Hindistan da dâhil yükselen ekonomik güçler ile Nisan ayında beraber çalışmayı önerdi.

Amaç onlara son krizle başa çıkabilmek için daha fazla kaynak vermek ve Çin ile diğer yükselen ülkelere söz konusu kuruluşların yönetilmesinde daha fazla söz hakkı sağlamaktır.

Pek çok alandaki otoriteler bazı değerleri ülkelerinin filizlenen Müslüman azınlıklarıyla uzlaştırmaya çalışıyorlar.

Yargıç Datz-Winter'ın alıntı yaptığı kısım, kocaların eşlerini itaatsizlik sebebiyle dövebileceğini söylerken -Wahhabi ve diğer tutucu İslam gruplarının benimsediği bir yorum- birçok ana akım Müslüman uzun süredir eş dövmeyi Ortaçağ kalıntısı olduğu için reddetmektedir.

Almanya'daki Müslümanların Merkezi Konseyi'nin başkanı olan Ayyub Axel Köhler, bir röportajında "Peygamberimiz hiçbir zaman kadına vurmadı ve bizim örneğimiz O'dur." demiştir.

Müslüman toplumlarında dinin politikaya gittikçe artan etkisi ve son 30 yılda bu dini uyanışın Müslim ve gayrimüslim toplumlarda yarattığı bölünme hakkında çok şey yazılıp söylendi.

Bu konuyu ayrıntılı olarak ele alan iki çalışma (ikisi de Jackson derlemesinde) bu soruya farklı cevaplar getiriyorlar. Bu iki cevap arasındaki temel fark nedir? Sunulan diğer materyale dayanarak, din ve uluslar arası terörizm arasındaki bağlantı nedir?

Kontrol edilemeyen nüfus, uluslar arası terörizmle nasıl bağdaştırıldı? Küresel yoksulluk uluslar arası terörizme katkı sağlayan belki de başka bir etmen.

Etnik konu alan yazını:

Siyasal kuramcı: Michael Walzer, Charles Bettz

Siyaset bilimci: Joseph Nye, Robert Tucker

Liberalizm'in geleceğe yönelen derin Hıristiyan kökleri (doğal hukuk, menfaatçilik)

Ahlaki değerlerin girişi uluslar arası ilişkilere zarar verir mi?

Stanley Hoffman:

Uluslar arası ilişkilerin (özellikle dış politikanın) ahlaki yönleri.

Farklı toplumlar arasındaki işlerle ilgilenmek ya da yabancıları etkileyen bu iç sorunlarla uğraşmak zorunda kaldıklarında, karar mercileri ya da vatandaşlar tarafından ahlaki seçimler yapıldı.

Oyuncuların gözlemlenmesi gereken ahlaki kısıtlamalar ve kendilerine bulmaları gereken ahlaki amaçlar nelerdir?

Ahlaki kodun kişisel ya da toplumsal hayatta, ya da iç politikada var olan koddan farklı olması anlamında uluslar arası ilişkiler alanı tek midir?

Bu ahlaki kodun içinde geçerli olduğu sınırlar daha sert ve ahlaki davranış olasılıkları daha sınırlı olabilir ama kodun kendisi çok farklı değildir.

Ahlakın varlığı hareket alanıyla genişlememesine rağmen, bu gerçek kalır.

Üçüncü varsayım şudur ki; var olan ahlakın herhangi bir alanında bu farklılığın ahlaki mantık çabalarını bozmayacağını ya da engel olmayacağını gösteriyor.

İkinci olarak; ahlaka getirilen şu iki yaklaşım arasında ahlak felsefecilerine çok tanıdık gelen bir gerilim var: Emirlerle ve yönlendirmelere dayanan ve en iyi Kant tarafından açıklanan deontolojik yaklaşım ve sonuçları ve içeriği hesaba katma gerekliliğinin altını çizen çeşitli ahlaki yaklaşımlar. Faydacılık bu yaklaşımlardan sadece biri.

Üçüncü olarak; etkili kitabı "Politik Teori ve Uluslar arası İlişkiler"de (Princeton, 1979) Charles Beitz'in ortaya attığı, ahlakın ve bencilliğin temelde birbirine zıt olup olmadığı sorusu var.

Yeni alan yazını, hem savaşa hem de insan haklarına saygıyla, ahlak gelişiminin demokrasinin gelişimine bağlı görüldüğünün altını çizer.

Yükselen Dalgalar: Küreselleşme bu gemileri hala kaldırıyor mu?

'Küreselleşme ekonomik krizin bir kurbanıdır.'

Hayır. Yani siz küreselleşmenin genellikle uluslar arası ticaretle ve yatırımla ilgili olduğuna inanmadığınız sürece değildir.

Ama bundan daha fazlası var.

Vietnamlılar mallarını artık Avrupa pazarlarında daha rahat satarken ve İspanyol yargıçlar işkencecileri adalete teslim etmek için Latin Amerika'daki meslektaşlarıyla işbirliği yapabilirken, Endonezya'daki Cihadçılar işlevsel planlarını Orta Doğu'da kendileriyle hemfikir olan radikallerle paylaşabiliyorlar.

Paranın kral olduğu ve çalışacak işin var olmadığı bir zamanda, bazı bölgelerde eğer para, yatırım ve iş kaynağı yoksa birkaç küresel suçlu mutlaka olacaktır.

Ve uluslar arası teröristler, kötü bir ekonomi tarafından engellenemeyecekler. Kredi borcu, takas sözleşmesinin çöküşü, 10 Pakistanlı militanın Kasım ayında Bombay'ı altüst etmelerini engelleyemedi.

Ama özel ekonomik faaliyet azaldıkça, kamu fonlarının uluslar arası hareketi artıyor. Geçen sonbaharda, Amerikan Federal Merkez Bankası ve Brezilya, Meksika, Singapur ve Güney Kore, finansal piyasalarını dengede tutmak için her bir ülkeye 30 milyar dolarlık kur düzenlemesi yapacaklarını duyurdular.

Benzer müşterek anlaşmalar şimdi Asya, Avrupa ve Orta Doğu'daki merkez bankaları arasında imzalanacak.

"Küreselleşme yeni bir şey değildir."

Evet öyle. Son yıllarda A. B. Hopkins gibi tarihçiler, 1930'larda yükselen küreselleşme dalgasının ilkel insan topluluklarının birbirleriyle ilk kez karşılaştıkları zamana kadar geriye uzanan bir geçmişte başlayan uzun dönemli bir sürecin sadece bir devamı olduğunu söylüyorlar.

Buharlı geminin ulaşımı, konteynerli gemiciliğin gelişinden daha fazla geliştirdiğini ve matbaanın, telgrafın ve telefonun kendi zamanlarında İnternet kadar rahatsız edici olduğunu belirtiyorlar.

Kısacası değişen hiçbir şey yok.

Hala, son küreselleşme dalgasının emsalsiz özellikleri var.

İnternet erişimi dünyanın en uzak köşelerine girdikçe, daha fazla yerde daha fazla insanın hayatını daha önce olduğundan daha ucuz olarak değiştiriyor ve değişimin temposu sıralamayı düşündüğümüzden daha hızlı bir şekilde artıyor.

Bugünün küreselliği ayrıca daha önce olduğundan daha fazla bireyselleştirilmiştir.

Telgraf daha çok kurumlar tarafından kullanıldı ama İnternet İspanyol kadınlara Arjantin'de evlilik olanağı sağlayan ya da Güney Afrikalı gençlere İskoçya'daki akranlarıyla müzik dosyası paylaşma olanağı veren gerçek bir kişisel eşyadır.

Çağdaş küreselleşme, insan hareketlerini bütünleştirme hızının ani ve neredeyse masrafsız olması açısından da farklılık yaratmakta.

Dahası, küreselleşmenin parçalarındaki sayısal değişim, ekonomik, kültürel, askeri..., -o kadar büyük ki- nitelikli bir değişim yaratıyor.

Sadece bu bile tamamen yeni fırsatlar ve insanlığın daha önce görmediği sonuçlar yaratıyor.

'Küreselleşme Artık Amerikanlaşma Anlamına Gelmiyor.'

Hiç gelmedi. Bazı eleştirmenlere göre, küreselleşme projesi, Amerika'nın ekonomik, askeri ve kültürel baskınlığını genişletmeyi hedeflemesinden biraz daha büyük bir şeydir.

Ama 1980'lerden beri, Japon suşisi, televizyondaki Latin Amerikan pembe dizileri ve köktenci İslamcılık kadar küreselleşirken, Latin Amerika kökenli muazzam göçmen kitlelerinin Amerikan toplumun üzerinde müthiş bir etkisi oldu.